

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. VIII. De Invitatorio. Cvr Psalmus nomagesimus quartus, & quo ritu nocturnis vigiliis praemittatur. Brevis ejusdem Psalmi explicatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

nomen est fundamentum, & radix omnium nominum divinarum, cæterisque omnibus præminet. Alia enim nomina vel dicuntur de Deo propter actus notionales, ut esse Patrem, Filium, Verbum; vel per relationem ad creaturas, ut esse Creatorem, Dominum, Conservatorem: vel propter attributales perfectiones, ut esse justum, sapientem, omnipotentem: vel per remotionem imperfectionum, ut esse infinitum, immutabilem, immortalem. At verò nomen *יהוה* ipsum esse divinum significat, ut est in seipso, per se subsistens, inñitum, independens, & prorsus incomprehensibile. Joannes Goropius Becanus vir summæ literaturæ scripsit in sua Hermathena id nominis fuisse Deo impostum ab Adamo, sed confutatur à Petro Fabro, qui libro supracitato clarissimè probat ipsummet Deum sibi ipsi hoc nomen imposuisse, & Moysi revelasse, atque ante Moysen omnibus Patribus inauditum fuisse. Licet enim in Genesi sæpius legatur, id per prolepsin factum est ab ipso Dei Chronologo Moysè. Plura de hoc nomine Raimundus Martini antiquus auctor nunc primum editus Parisiis in Pugione fidei, Archangelus Burgonovensis libro de selectioribus, & obscurioribus Cabalistarum dogmatibus, Annibal Rosselius k in Pimandrum Trismegisti, Pererius l in Exodum, Reuelinus libro de verbo mirifico, Joachimus m Abbas in Apocalypsim, R. Moyses n Ægyptius libro de dubiis perplexis Veteris Testamenti, R. Isaac in explanatione nominis sancti, S. Simeon Ben Joachai libro Zoar, R. Akiba, R. Jacob Cohen, & ex nostris insignis nugator Guillelmus Postellus in librum magno Abrahæ falsò adscriptum, cui titulus *Sepher Jeshira*, id est liber Creationis, R. Joseph Castiliensis in Porta lucis apud Paulum Riecium lib. 4. de Cælesti agricultura, & alii Cabalistarum in plerisque ridiculi, qui cautè legendi, & quantum permittit Ecclesiasticæ censuræ districtio.

Decimum nomen est, *יהוה* Saddai, quod nos robustum, victorem, omnipotentem, & sufficientem sibi possumus interpretari. Genesis 17. *אני אל שדי* Ani el Saddai, Ego Deus omnipotens, Psalmo 67. Dum discernit *יהוה* Saddai cælestis reges super eam. Derivari potest à *שדד* Sadad, quod est vastare, spoliare, diripere, quia Deus omnia vastare, & in nihilum redigere potest.

i Raimund. 3. p. distin. 3. c. 2. & 4. k Rossel. l. 3. dial. 3. l Perer. in Exod. c. 6. m Joachim in Apocal. c. 1. n R. Moys. l. 1. c. 62.

Vel à *שדי* Schin, & *די* Dai, quod est sufficere, quia per se sufficiens est ad omnia: & ut inquit Algazel o, solus absolutè dives est, & ab omni dependentia liber. Alii deducunt à *שדד* Scad, quod uber, & mammam significat: unde Saddai idem erit ac Deus uberum, Deus scilicet pietatis, & misericordiæ, Deus veniæ & consolationis.

Hæc sunt decem præcipua Dei nomina, quæ in Sacris Literis frequentius usurpantur, quorum omnium virtus in nomine JESU includitur, dicente Apostolo p, Dedit illi nomen, quod est super omne nomen: ut quod olim Prophetia signaverat, veritas adimpleret, & hoc est nomen, ait Hieremias q, quod vocabunt eum *יהוה צדק* Adonai Tsidkenu, Dominus justus noster: loquitur autem de Christo, ut patet ex contextu. Idem Zacharias r vaticinatus est dicens, In die illa erit Dominus unus, & nomen ejus unum. Quod autem omnia nomina divina includantur in nomine JESU fusè pertractat Franciscus Georgius Venetus s in Harmonia mundi. Defino, & lectorem metum hortor ad laudandum nomen Dei cum solemnibus canticis Alleluja. Ut autem mea sit efficacior exhortatio, non meis, sed Augustini t verbis peroro. Hortamur vos, ut laudatis Deum, & hoc est, quod nos omnes dicimus, quando dicimus Alleluja: Sed laudate de totis votis, id est ut non solum lingua vestra, & vox laudet Deum; sed conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. Etenim laudamus modò in Ecclesia, quando congregamur: cum quisque discedit ad propria, quasi cessat laudare Deum. Non cesserit benè vivere, & semper laudat Deum: nam si à vita bona nunquam declinet, lingua tua tacet, vita tua clamat, & aures Dei ad cor tuum. Ergò, fratres, non tantum ad sonum attendite, cum laudatis Deum, toti laudate: Cantet vox, cantet vita, content facta.

o Algazel, de nominibus Dei. p Philip. 2. 9. q Hier. 23. 6. r Zach. 14. 9. s Fr. Venet. cans. 2. tom. 9. c. 6. 7. 8. Aug. hom. 16. inter 50.

S. VIII.

De Invitatorio.

Cur Psalmus nonagesimus quartus, & quod rituocturnis vigiliis præmittatur. Brevis ejusdem Psalmi explicatio.

L. Si

1. Sicut hęcinae sonitu, tubarumque clangore dispersæ militum classes congregari lo-
lent ad ineundum cum hoste certamen; ita nobis, quorum cœtus sicut castrorum acies ordi-
nantur, ante prolixiorē nocturnæ Psalmodiæ decursum super omnem classici sonum Spiritus sanctus per os Prophetæ potenter intonat dicens, *Venite exultemus Domino*. Hunc Psalmum semper nocturnis vigiliis præmittit Ecclesia, addita brevi Antiphona, quam Invitatorium ex ipso Psalmi argumento nuncupamus. Quis enim adeo perfectus in hæc fragili carnis molli-
ter peritur, qui adversus potestates tenebrarum harum in tenebris dimicaturus divini verbi non egeat adjuvari præsidio, sublevari incitamento? Quia verò ad cœlestes delicias solis victoribus promissas æqualiter omnes invitati, non omnes tamen invitantis vocem æquali fervore subsequuntur: ideo ipsa Invitatorii prælusio, qua diversimodè pro varietate Officiorum, vel ad adorandum Dominum Deum nostrum, vel ad plorandum coram eo qui fecit nos, vel ad ejus gloriam in Sanctis suis prædicandam solemniter invitamur, non post singulas Psalmi secti-
nes integro, perfectoque modulamine repetitur; sed integra quidem sexies, dimidiata verò tertio iteratur. Senarius enim numerus primus ex omnibus, qui infra decem sunt, perfectus est; quia ex partibus aliquotis, ut ajunt, simul combinatis, ex uno scilicet, duobus, & tribus perfectè resultat: præterquam quod ex proportionē dupla constare dignoscitur, quæ diapason facit omnium consonantiarum perfectissimam. Senaria igitur, eaque integra Invitatorii repetitio illis propriè competit, qui & perfectè cum cordis exultatione Dei laudibus insistere satagunt, & per charitatis studium alios adhuc imperfectos, pro quibus diminuta sit Invitatorii iteratio, ad communionem Dominum ferventer collaudandum hortantur, ut, sicut Spiritus, & Sponsa dicunt Veni, ita qui audit, dicat Veni: & omnes pariter unius moris, & oris psallant cum jucunditate *Venite exultemus Domino*. Marcus Gazæus Diaconus ^u, qui vivebat anno Domini 430. processionem describit Christi fidelium, Psalmum *Venite exultemus* concinentium, & in versiculorum Psalmi intercensione dicentium *Alleluja*, quæ modulatio quandam Invitatorii speciem representat. Scribit quoque Amalarius ^x hunc Psalmum

se audisse Constantinopoli in Ecclesia S. Sophiae in principio Missæ celebrari. Solet Ecclesia, Romana Invitatorium omittere in solo Officio Epiphaniæ, qui ritus antiquissimus est, teste Alcubio & Hugone, tum quia totum officium est de vocatione gentium, ut docet Bonaventura ^y, & ea verba frequentius iterantur, venimus adorare eum: tum quia idem Psalmus in tertio nocturno cantatur, inconveniens autem esset bis in eodem officio eundem Psalmum recitari. Nos verò qui ex præscripto Regulæ nostræ in tertio nocturno tria Cantica è veteri Testamento psallimus, ipsa etiam Apparitionis die Invitatorium more solito decantamus. In Officio Mozarabo S. Isidori Invitatorium appellatur sonus. In regula Monachorum Auctore Anonymo ^z, quem Magistrum vocant, versus apertionis nuncupatur, sive Responsorium hortationis.

2. *Venite exultemus Domino*. Invitat, ait Augustinus ^a, ad magnas epulas exultandi non sæculo, sed Domino. Nisi enim esset in hoc sæculo exultatio mala, quæ distinguenda est ab exultatione bona, sufficeret dicere Venite exultemus, sed breviter distinxit. Quid est bene exultare? Domino exultare. Ergo exultatio mala est exultare sæculo, exultatio bona est exultare Deo. Pie debes Domino exultare, si vis securus mundo insultare. Hæc Augustinus. Quibus autem, & à quo dicitur Venite? Certè non potest fideliter dicere Venite, nisi ille qui jam viam intravit mandatorum Dei, qui jam exultans Domino alios, qui per somnolentiam, distractionem, vel vanitatem longè facti sunt, ferventer invitat, ut veniendo propinquent, propinquando accedant, accedendo exultent: ne fortè inter illos computentur, de quibus scriptum est *b Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me*. Clamant membra diaboli *c, Venite, fruamur bonis quæ sunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter: Venite, opprimamus pauperem, circumveniamus justum*. Clamant membra Christi, *d Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob*. Venite exultemus Domino, à quo facti sumus. Quò disceditis? Quem sequimini? Diabolum decipientem, mundum deficientem, carnem insufficientem? Convertimini, & venite. Quò? vel unde? Ex vobis in vos ipsos: non enim locorum mutatio, sed conversio

Nanan 2 sen-

y Bonav. in Psal. 94. z Magister regula cap. 44.
a Aug. in Ps. 94. b Matth. 13. 18. c Sap. 2. 6.
Hierem. 18. d Isai. 2. 3.

^u Marc. Gaz. in vita S. Porphyrii. x Amalari. de Ord. Antiphonarum c. 21.

fenfuum lætitiæ Divinæ æternam præparat man-
fionem. Ergo venite exultemus Domino. Sed
ubi est illud, ait Chryfologus e, *Beati qui lu-
gent, & Væ vobis qui ridetis?* Planè beati qui
lugent mundo, & væ qui ridet mundo: sed
beati qui exultant Domino, qui nesciunt de ra-
pinis, nesciunt de fraudibus, nesciunt lætari de
lacrymis populorum. Hæc fit autem exultatio
nostra, inquit Valerianus Cemelienfis Epifco-
pus f, ut diu noctuque lætemur in Domino. Hoc
est autem exultare, mandatis Domini tota mente
fervire. *Jubilemus Deo salutari nostro*, à quo re-
dempti, & liberati sumus. Jubilemus vinceatium
vox est, quia igitur vicit piorum chorus impio-
rum superbiam, meritò ad triumphalem Hym-
num Deo pfallendum victrix iustorum turma in-
citatur. Porro quod sequitur, *Præoccupemus ja-
ciem ejus in confessione*, dupliciter intelligi potest.
Duplex enim est confessio; Est confessio lau-
dantis ad honorem pertinens ejus qui laudatur;
est confessio gementis ad penitentiam spectans
ejus qui confitetur. Ad confessionem laudis vo-
cantur perfectiores. Nos autem imperfecti ad
penitentiam excitamur, quia non est specio-
sa laus in ore peccatoris. Præveniamus ergo fa-
ciem Dei in confessione, confiteamur Patri,
ne judicem sentiamus: dicamus indulgentiæ
tempore delicta nostra, ne severitati cogamur
exolvere, quæ tacemus, *Et in Psalmis jubile-
mus ei*. Exigit Psalmographus jubilationem tan-
quam conditionem præcipuam ad dignè psal-
lendum: hilarem enim datorem diligit Deus,
& beatus dicitur populus qui scit jubilationem.
*Quoniam Deus magnus Dominus, & Rex ma-
gnus super omnes Deos*. Rationes affert cur lau-
dandus sit Deus. Quia magnus est super omnes
Angelos, & Principatus, Rex Rerum, & Do-
minus dominantium. *Quoniam non repellet Do-
minus plebem suam*. Eum, inquit g, *qui venit ad
me, non ejiciam foras*. Quia in manu ejus sunt om-
nes fines terræ, & altitudines montium ipsius
sunt. Nihil est tam abditum in rerum natura,
nihil tam eminens, & elevatum, quod non sub-
sit ejus arbitrio, præsentia, & potestati, *Quo-
niam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & ari-
dam fundaverunt manus ejus*. Ne fortè timeas ab
altitudine maris demergi, & multitudinè tribu-
lationum ultra vires aggravari; Scito quoni-
am ipsius est mare, & non permittet fluctus
ejus nimia perturbatione sævire, sed faciet

cum tentatione proventum, ut possis sustinere.
Quod si mentis ariditatem pertimescis, quia exa-
ruit sicut testa virtus tua, accede ad Dominum;
& dic illi, Anima mea sicut terra sine aqua tibi:
& veniet super te gratia ejus, sicut imber tem-
poraneus, & serotinus, ut fructum afferas in pa-
tientia: nam & aridam fundaverunt manus ejus.
Propterea *Venite adoremus, & procidamus ante
Deum, ploremus coram Domino, qui fecit nos*.
Jam commemoratis Dei laudibus, & benefi-
ciis concurramus omnes alacriter ad Dominum:
illum solum adoremus, illi soli procidamus,
illi per humilem subjectionem curvemus genua.
Sola enim illa virtus, ait Leo Pontifex h, illa
sapientia, illa est colenda majestas, quæ uni-
versitatem mundi creavit ex nihilo, & in quas
voluit, formas, atque mensuras terrenam, cœ-
lestemque substantiam omnipotenti ratione pro-
duxit. Sol, Luna, & sidera sint commoda
utentibus, sint speciosa cernentibus, sed ita ut
de illis gratiæ referantur Auctori, & adoretur
Deus qui condidit, non creatura quæ servit.
Quod si solliciti sumus de peccatis, quæ nos
elongarunt à Deo, faciamus quod ait Prophe-
ta, ploremus coram Domino qui fecit nos. Ete-
nim lacrymæ, teste Maximo i, Taurinenfi Epif-
copo tacitæ quodammodo preces sunt: veniam
non postulant, & merentur: causam non di-
cunt, & misericordiam consequuntur: nisi quod
utiliores lacrymarum preces sunt, quam sermo-
num, quia sermo in precando fortè fallit, lacry-
ma omnino non fallit. Adoremus igitur, & plo-
remus: rursus ploremus, & adoremus: *Quo-
niam ipse quidem est Dominus Deus noster; nos au-
tem populus ejus, & oves pascuæ ejus*. Ipse pastor,
nos greges: ipse custos, nos oves. Ipse nos re-
git, ipse irrigat, ipse vivifica subministrat ali-
menta. Utrum verò inter oves Domini nume-
rari possimus, ex hoc quod sequitur cognosce-
mus. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdu-
rare corda vestra, sicut in irritatione, secundum
diem tentationis in deserto, ubi tentaverunt me pa-
tres vestri, probaverunt & viderunt opera mea*. O-
ves meæ, ait Pastor k, *vocem meam audiunt, & ego
cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam
do eis*. Ad hæc eos autem dictum est l, *Vocavi &
renuistis*. Quare in hac die salutis, in hoc tem-
pore acceptabili, si vocem Domini audieritis,
vel vocantis per internam allocutionem, vel
clamantis in virtute, & magnificentia, vel in
sibilo

e Chrysol. serm. 46. f Valerian. hom. 10. g Joan. 6. 37.

h Leo Magn. ser. 2. de Nat. Domini. i Max. ho. 3. de Pauc. Petri. k Joan. 10. 27. l Prov. 1. 24.

sibilo aere tenuis susurrantis : audite monentem. sequimini trahentem, nolite rebellantem patrum vestrorum proterviam imitari, de quibus scriptum est, *Cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem.* Et illi quidem terga verterunt Deo, cum ipse nunquam misericordiae suae beneficia ab eis subtraxerit. Nam *Quadraginta annis*, dicit Dominus, *diffensus fui generationi huic, jurgatus sum cum populo isto, proximus iustitiam in signis, & mirabilibus: Et dixi, semper hi errant corde, semper corde obdurato in peccatis contentiosè egerunt adversum me. Ipsi verò non cognoverunt vias meas, opera mea, & præcepta, vias vitæ, & semitas salutis: quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.* Irrevocabili nimirum sententia decrevi, ne in terram quietis, quam promiseram Patribus eorum, ingrederentur. Ingens poena hæc est, horrendumque supplicium adversus impios, qui vocem Domini contemnunt audire. Magnus terror, ait Augustinus *m*, ab exultatione cœpimus, sed ad magnum timorem conclusit Psalmus iste. Jurantem hominem debes timere, ne propter jurationem faciat, quod contra voluntatem ejus est: quanto magis Deum, qui nihil temerè jurare potest? Ecclesia itaque à spiritu veritatis edocta nocturnæ precis initio hunc Psalmum decantat, ut discamus exultare Domino cum tremore, quasi hilares, sed nondum securi. Quia verò benè cœpisse dimidium operis fecisse est, maximoperè studendum est, ut hoc solemne nocturnæ synaxis exordium pio mentis affectu, & sincera cordis intentione percurramus, omnes creaturas Dei ad ejus laudes nobiscum decantandas alacriter invitantes.

§. IX.

De Hymnis.

Hymnorum usus antiquissimus. De Hymnis Orphei. Varia genera Hymnorum. Laudantur Hymni ex sacris, & prophanis auctoribus. Quid sit Hymnus. Quo ritu cantari soleant.

I. N Ulli dubium est Hymnorum usum antiquissimum esse. Homerus enim, & illo majores natu Linus, Musæus, & Calli-

m Aug. in hunc Psalm.

machus ingentem illorum Deorum turbam pluribus, iisque doctissimis Hymnis celebrarunt, quorum venustatem etiam nunc vel ipsi sapientissimi viri admirantur. Auctor est Pausanias in Bœoticis, Licium Oden primum omnium Hymnos composuisse. Alii *n* hunc primatum Anthi Anthedonio tribuunt. Sed quicquid sit de primo Hymnorum Auctore, illud certissimum est, quod & Pausanias *o* advertit, Hymnos Orphei religione, sanctitate, & elegantia cæteris omnibus antecire. Claruit hic, teste Suida *p*, sub Judæorum judicibus sublato Atheniensium regno: eumque primas Theologiæ partes post Hermetem Trismegistum obtinuisse Marcellus Ficinus *q* asseverat. Sed & Gregorius Nazianzenus *r* Pythagoricam Philosophiam ex eo produsse innuit, & Cyrillus Alexandrinus ejusdem Hymnos præ cæteris commendat lib. 1. contra Julianum. Jacobus Boulduc *r* hunc verè, & Moisaicæ Theologiæ sectatorem fuisse non sine probabilibus conjecturis suspicatur. Tatianus *r* quidem, Clemens Alexandrinus *u*, alique nonnulli *x* negant Hymnos Orphei esse, qui ejus nomine insigniti circumferuntur, sed Onomacriti Atheniensis, vel cujusdam Cercopis: sed istos errasse, & revera Orpheum extitisse, atque Hymnos composuisse sapientum auctoritas, omniumque Doctorum consensus evincit, ut Guillelmus Canterus *y* in novis lectionibus observat. Princeps Mirandulanus una, & triginta conclusionibus practicè ostendit à se primum reperta in Orphicis Hymnis magiæ naturalis occulta mysteria, secretam scilicet humanarum, divinarumque rerum sapientiam. Mercurium verò Trismegistum Hymnos item scripsisse, quibus in sacris utebantur Ægyptii tradit Clemens Alexandrinus *z*. Varia sunt autem Hymnorum genera, quibus vetusto sacrorum ritu utebantur Græci. Præcipua fuere tria, quæ Cœlius Rhodiginus *a* enumerat, Profodion, Hyporchema, Stasimon: Profodion, Litanía, sive supplicatio dicebatur, cum sacrificium ad altare proferrent: Hyporchemata concinebant saltantes in altaris ambitu, ubi sacra jam igni admora forent: mox cum quiescentes canerent, stasima

Nnnn 3 voca-

n Scaliger. l. 1. Poetic. c. 46. o Pausani. in Botic. p Suid. v. Orph. q Ficini. præm. in Pimandy. r Nazianz. orat. 33. num. 30. s Boulduc. lib. 3. de oggio Christiano. t Tatianus or. adv. Græc. in fine. u Cl. Alex. 1. Strom. x Cicero 1. de Nat. Deor. y Canter. nov. lect. lib. 3. c. 3. z Clem. Alex. 5. Strom. a Rhodig. lect. antiq. lib. 8. c. 3. & lib. 4. cap. 5.